

Εμπορία άγριων – εξωτικών ζώων

Περιβαλλοντικό έγκλημα με φιλοζωικό περιτύλιγμα

1. Τι είναι το εμπόριο εξωτικών και άγριων ζώων

Είναι μια επιχείρηση με μεγάλο πεδίο δράσης. Το ελεφαντόδοντο χρησιμοποιείται για κοσμήματα, ενώ τα μέλη από τίγρεις και ρινόκερους αξιοποιούνται στην παραδοσιακή ιατρική των ασιατικών χωρών. Οι γούνες ζώων, π.χ. λεοπαρδάλεων, πολικών αρκούδων, αλεπούδων κ.α. πωλούνται πολύ ακριβά. Επιπλέον, σπάνια ερπετά, πτηνά, ψάρια και θηλαστικά πωλούνται ως κατοικίδια. Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της cites (Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας), οι πρώτες αναφορές για εμπορία άγριων ζώων ως κατοικίδια, έγιναν στα μέσα του 19ου αιώνα και αφορούσαν τη μεταφορά εξωτικών πουλιών από την Αφρική, την Ασία, την Κεντρική και Νότια Αμερική προς αγορές της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Το εμπόριο αυτό δεν θεωρείτο παράνομο και αυξανόταν συνεχώς.

Στην σημερινή εποχή εξακολουθεί να ευδοκίμει το εμπόριο άγριων-εξωτικών ειδών. Το είδος του εμπορίου αυτού, που πλέον χαρακτηρίστηκε ως παράνομο, τρέφεται είτε από την ματαιοδοξία των ανθρώπων για απόκτηση ενός όμορφου ή επικινδύνου ζώου, είτε από την ανάγκη του να νιώσει την φύση πιο κοντά του.

Το λαθρεμπόριο των ζώων, σύμφωνα με μελέτες, είναι το τρίτο μεγαλύτερο λαθρεμπόριο παγκοσμίως με καθαρά κέρδη πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη άμεση απειλή για τα είδη, μετά την καταστροφή του φυσικού τους περιβάλλοντος. Ως αποτέλεσμα του παράνομου εμπορίου, πολλά από τα είδη που διακινούνται απειλούνται με εξαφάνιση. Το παράνομο εμπόριο άγριας πανίδας περιλαμβάνει τη σύλληψη των ζώων στο φυσικό τους περιβάλλον και τη διακίνηση τόσο ζωντανών ζώων όσο και μελών αυτών, τα οποία αφαιρούνται αφού το ζώο θανατωθεί.

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχουν εισαχθεί εξωτικά είδη, κατά κύριο λόγο ως κατοικίδια. Στη χώρα μας, λόγω διαφόρων συνθηκών (μόδα, πρεστίτζ, τηλεόραση κ.α.) παρατηρούμε μια αύξηση στον αριθμό των ιδιοκτητών κατοικίδιων, αγρίων και εξωτικών ζώων.

Αλήθεια όμως, ξέρουμε για ποια είδη μιλάμε όταν λέμε άγρια και εξωτικά?

2. Ποιά είδη θεωρούνται άγρια - εξωτικά

α) Εξωτικό είδος είναι ένα άγριο είδος ζώου κάποιας άλλης περιοχής της γης, δεν είναι ντόπιο, δεν υπήρξε και δεν υπάρχει στην ευρύτερη περιοχή της Ελλάδας ως μέρος ενός οικοσυστήματός της -πχ ιγουάνα, κροκοδείλια, τροπικά φίδια, πίθηκος, αμερικάνικος σκίουρος, λευκός σκαντζόχοιρος, παπαγάλος. Αντίθετα, ο όρος «κατοικίδιο» αναφέρεται σε ζώα συντροφιάς που ζουν μαζί με τους ανθρώπους. Έτσι η ένωση των δύο αυτών όρων «εξωτικό κατοικίδιο», δεν μπορεί να υφίσταται αφού οι όροι αυτοί αναφέρονται σε δύο διαφορετικές καταστάσεις.

β) Άγριο είδος είναι οποιοδήποτε είδος, το οποίο η εξελικτική του πορεία όπως και τα πρότυπα συμπεριφοράς του δεν μεταβλήθηκαν από τον άνθρωπο, έστω και αν εκτρέφετε ή είναι οικείο ως προς την ύπαρξη του τελευταίου. Είναι το ζώο που από την φύση του είναι απρόβλεπτο, επικίνδυνο, πονηρό, ή δεν είναι από συνήθεια αφοσιωμένο στην υπηρεσία του ανθρώπινου είδους.

Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι χρειάστηκαν τουλάχιστον πέντε χιλιάδες χρόνια, ίσως και περισσότερο, για τους λύκους να εξελιχτούν σε σκύλους. Συνεπώς, παρεμβάλλονται πολλές χιλιάδες χρόνια γενετικής επιλογής και εξέλιξης ανάμεσα σε ένα άγριο και ένα κατοικίδιο ζώο. Τα κατοικίδια ζώα όπως οι σκύλοι, δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς την φροντίδα των ανθρώπων, ενώ ένα άγριο είδος μπορεί κάλλιστα να επιβιώσει χωρίς την ανθρώπινη φροντίδα.

3. Από που προέρχονται τα άγρια ζώα (ενδημικά ή εξωτικά) που πωλούνται στα pet shop?

Τα εξωτικά είδη που πωλούνται στα pet shop προέρχονται είτε από νόμιμους εκτροφείς είτε από παράνομη αιχμαλωσία. Ενώ, τα περισσότερα από τα ενδημικά άγρια ζώα που υπάρχουν στα pet shop βρίσκονται εκεί παράνομα, καθώς έχουν συλληφθεί από την φύση και κατά συνέπεια η πώλησή τους είναι παράνομη.

Η εκτροφή των εξωτικών ειδών σε αιχμαλωσία είναι αρκετά δύσκολη και απαιτητική διαδικασία λόγω της ιδιαιτερότητας των αναγκών τους. Ενώ, μεγάλες απώλειες παρατηρούνται λόγω της ακαταλληλότητας των συνθηκών στις οποίες διατηρούνται τα ζώα αυτά.

Έτσι για να ικανοποιηθεί η ζήτηση εξωτικών ειδών ως κατοικίδια, πολλά αιχμαλωτίζονται από τη φύση. Εξάλλου το ίδιο συμβαίνει και με αυτά που χρησιμοποιούνται ως γεννήτορες.

Συνεπώς, η πιο διαδεδομένη πηγή εύρεσης-σύλληψης-διακίνησης άγριων ζώων είναι το φυσικό περιβάλλον. Τα ζώα αυτά αναγκάζονται να ταξιδέψουν πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα για να τοποθετηθούν στη βιτρίνα κάποιου pet shop.

Σύμφωνα με επίσημες πηγές (περιοδικό Science), στο χρονικό διάστημα 2000-2006 εισήχθησαν στις Ηνωμένες Πολιτείες 1,5 δισεκατομμύρια ζωντανά ζώα από 190 χώρες, κυρίως για να πουληθούν ως κατοικίδια. Το 80% των ζώων αυτών προερχόταν από άγριους πληθυσμούς. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι έμποροι ισχυρίζονται ότι τα ζώα προέρχονται από εκτροφή, προκειμένου να αποφύγουν τα νομικά προβλήματα που προκύπτουν από την διακίνηση άγριων ειδών.

4. Κακοποίηση των άγριων - εξωτικών ζώων

α) Κακοποίηση κατά την σύλληψη

Σημαντικός αριθμός άγριων ζώων που συλλαμβάνονται από την φύση, πεθαίνει τη στιγμή της σύλληψής του, εξαιτίας των βάνουσων και ακατάλληλων μεθόδων που χρησιμοποιούνται. Οι παγίδες σύλληψης αποτελούν ουσιαστικά παγίδες θανάτου, καθώς το ζώο καταλήγει είτε λόγω τραυματισμού του ή από αστία, είτε ως θύμα κάποιου αρπακτικού.

β) Κακοποίηση κατά την μεταφορά τους και στους χώρους «έκθεσης»

Μεγάλο ποσοστό των εξωτικών ζώων πεθαίνει πριν φτάσει στον τελικό προορισμό του. Η μεταφορά τους γίνεται σε πολύ μικρά κλουβιά, συνωστισμένα, σε κακές συνθήκες υγιεινής, χωρίς έλεγχο θερμοκρασίας και με κακό αερισμό. Τις περισσότερες φορές τα ζώα μένουν νηστικά για μεγάλα διαστήματα είτε γιατί απλά δεν τους παρέχεται τροφή, είτε γιατί κάτω από αυτές τις συνθήκες κανένας οργανισμός δεν μπορεί να τραφεί.

Σύμφωνα με την οργάνωση Animal Aid, υπολογίζεται ότι έως και το 50% του ζωικού φορτίου πεθαίνει κατά την διάρκεια της μεταφοράς του.

Εξάλλου, παρόμοιες συνθήκες επικρατούν και στους χώρους «έκθεσης» των ζώων, με ελλιπή διατροφή, τραυματισμούς και συνεχές στρες.

γ) Κακοποίηση μετά την αγορά

Αυτό που συχνά παρατηρείται μετά την αγορά ενός εξωτικού είδους είναι η αδυναμία του ιδιοκτήτη να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του (ζωτικός χώρος, διατροφή, σωστός χειρισμός του ζώου για αποφυγή άγχους ή τραυματισμού του). Επιπλέον, συχνό φαινόμενο είναι η αφαίρεση δοντιών ή νυχιών από το ζώο ώστε αυτό να μην μπορέσει να προκαλέσει κάποια σωματική βλάβη στον άνθρωπο.

Πολλές φορές, στο ζώο παρέχεται ελλιπής κτηνιατρική φροντίδα λόγω της απουσίας των ιδιαίτερων γνώσεων και της εμπειρίας που απαιτείται. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι να καταλήγει το ζώο παραμελημένο, κακοποιημένο ή νεκρό.

Ας αναλογιστούμε πόσα μέτρα μπορεί να περπατήσει ένας πίθηκος, ένα σκιουράκι ή να διανύσει πετώντας ένα πουλί και ας το συγκρίνουμε με αυτό που μπορεί να του προσφέρει μια βόλτα στο πάρκο με λουράκι ή η πτήση μέσα στο σπίτι ή ένα μεγάλο κλουβί.

δ) Κακοποίηση με την εγκατάλειψή τους σε ακατάλληλο περιβάλλον.

Ορισμένοι ιδιοκτήτες διαπιστώνουν -προτού το ζώο πεθάνει- ότι δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες του ζώου και ότι είναι βίβλα να το κρατάνε σε αιχμαλωσία. Έτσι, όταν δεν μπορούν πλέον να χειριστούν το «κατοικίδιο» τους, θεωρούν ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με το να το απελευθερώσουν, ουσιαστικά να το εγκαταλείψουν και να επιβιώσει μόνο του.

Το γεγονός αυτό είναι παράνομο και επικίνδυνο από πολλές απόψεις, αλλά επίσης είναι απάνθρωπο και σκληρό για το ίδιο το ζώο, καθώς δεν είναι προσαρμοσμένο στο συγκεκριμένο περιβάλλον.

Η σκληρή πραγματικότητα είναι ότι η πλειοψηφία των ζώων που εγκαταλείπονται σε ακατάλληλο γι' αυτά περιβάλλον πεθαίνουν. Κάποια πεθαίνουν γρήγορα είτε λόγω ατυχήματος είτε από επίθεση κάποιου αρπακτικού. Άλλα καταλήγουν με μακρύ και αργό θάνατο λόγω αστίας.

5. Περιβαλλοντικές συνέπειες του εμπορίου άγριων ζώων - Επικίνδυνες ασθένειες για τα ενδημικά είδη και τους ανθρώπους.

α) Επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω της σύλληψής τους

Η κατ' εξακολούθηση σύλληψη ενός είδους άγριου ζώου -λόγω της συνεχούς ζήτησής του προς εμπορία- συνεπάγεται τη μείωση του πληθυσμού του και κατ' επέκταση τη μεγιστοποίηση του κινδύνου εξαφάνισής του. Η εξαφάνιση ενός είδους από το οικοσύστημά του μπορεί να επιφέρει μεγάλες ανισορροπίες και στην χειρότερη περίπτωση πολύ σοβαρές επιπτώσεις σ' ολόκληρο το οικοσύστημα.

Ένα θεωρητικό παράδειγμα θα ήταν η εξαφάνιση του θαλάσσιου ιγκουάνα, η οποία θα προκαλούσε την **αύξηση των φυκιών** που με τη σειρά της θα οδηγούσε στη **μείωση της ιχθυοπανίδας** με τελική συνέπεια τη **μείωση των θαλασσοπούλιων αλλά και της αλιείας**.

β) Επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω της εγκατάλειψής τους

1) Ανταγωνισμός με τα ενδημικά είδη

Η απελευθέρωση ενός εξωτικού ζώου σε περιβάλλον διαφορετικό από το φυσικό του μπορεί να το «μετατρέψει» σε επεμβατικό είδος. Τα επεμβατικά είδη μπορούν να προκαλέσουν προβλήματα με πολλούς τρόπους. α) Γίνονται θηρευτές των ενδημικών ειδών, β) Ανταγωνίζονται με τα ενδημικά είδη τις περιορισμένες πηγές τροφής, γ) Εισάγουν μικροοργανισμούς και ασθένειες που φυσιολογικά δεν υπάρχουν στην περιοχή.

Δύο παραδείγματα "επεμβατισμού" είναι:

α) η απελευθέρωση κουνελιών και φρύνων στην Αυστραλία που εκτόπισαν και εξαφάνισαν αρκετά ενδημικά μαρσιποφόρα

β) η απελευθέρωση αμερικανικών νεροχελώνων στην περιοχή της Θέρμης του Ν. Θεσσαλονίκης, οι οποίες ανταγωνίζονται τις ελληνικές νεροχελώνες της περιοχής.

2) Μετάδοση μικροοργανισμών - νοσημάτων σε ενδημικά είδη

Υπάρχουν αρκετοί μικροβιακοί παράγοντες (ιογενείς, βακτηριδιακοί και παρασιτικοί) με τους οποίους τα εξωτικά - άγρια είδη μπορούν να μολύνουν τα ενδημικά είδη της περιοχής όπου θα αφαιθούν. Αυτό συμβαίνει διότι τα ενδημικά είδη δεν έχουν έρθει σε επαφή με τους «καινούριους» αυτούς μικροοργανισμούς και κατ' επέκταση δεν έχουν αναπτύξει ανοσία σε αυτούς.

Συνεπώς, η εγκατάλειψη ενός εξωτικού είδους σε περιβάλλον διαφορετικό από το φυσικό του είναι πράξη ανεύθυνη και επικίνδυνη για τα άλλα είδη του οικοσυστήματος.

γ) Κίνδυνοι για τον άνθρωπο και ασθένειες που μπορεί να του μεταδώσουν.

Τα άγρια-εξωτικά είδη σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να θεωρηθούν επικίνδυνα για τον ιδιοκτήτη καθώς κάποια από αυτά απαιτούν ειδικές συνθήκες διαβίωσης και χειρισμού. Τα λιοντάρια, οι τίγρεις, ακόμα και τα πιθηκοειδή λόγω του συνεχούς στρες το οποίο υφίστανται, μπορεί να γίνουν επιθετικά και απρόβλεπτα. Αποτέλεσμα αυτού είναι το να υπάρχουν, μέχρι σήμερα, χιλιάδες καταγραφές ενηλίκων και παιδιών που έχουν τραυματιστεί ή καταλήξει από επίθεση τέτοιου ζώου.

Εκτός από αυτό τα άγρια - εξωτικά ζώα είναι φορείς διάφορων παθογόνων παραγόντων. Έρευνες έχουν δείξει πως το 77-90% των ερπετών που εισάγονται είναι φορείς σαλμονέλλας και το 90% των πράσινων ιγκουάνα φέρουν κάποιο στέλεχος εντερικών βακτηρίων. Επίσης, οι παπαγάλοι Μακάο είναι φορείς του ερπητοϊού τύπου Β σε ποσοστό 25%.

Γενικότερα, τα εισαγόμενα εξωτικά είδη απ' όπου και αν προέρχονται (εκτροφεία, φύση) μπορεί να είναι φορείς διαφόρων ζωοανθρωπονόσων που μεταδίδονται κυρίως με το δάγκωμα ή την εκδορά, αλλά και με άλλους τρόπους.

Μερικές τέτοιες ασθένειες είναι οι ακόλουθες: χλαμυδίαση, τζιαρντίαση, ηπατίτιδα Α, λύσσα, φυματίωση, ιλαρά, ευλογιά των πιθήκων, δερματοφυτίαση, καντιντίαση, μόλυνση από στρεπτόκοκκο, καμπυλοβακτηρίδια, κλεμψιέλα, καθώς από και κάποια παράσιτα όπως νηματώδη, κεστώδη και αρθρόποδα.

Κάποιες από τις παραπάνω ασθένειες δεν απειλούν άμεσα την ζωή του ανθρώπου αλλά κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορούν να αποβούν θανατηφόρες.

6. Τι μπορώ να κάνω για να βοηθήσω;

Τα άγρια-εξωτικά είδη αντιμετωπίζονται ως εμπόρευμα στον δυτικό κόσμο γι' αυτό αν σταματήσει η ζήτηση τους θα σταματήσει και η προσφορά τους. Ακόμα και αν κάποια στιγμή οι κυβερνήσεις θελήσουν να βοηθήσουν, αυτό δεν θα πρέπει να μας εφησυχάζει. Θα πρέπει εμείς από την μεριά μας, βάση λογικής μα πολύ περισσότερο βάση των ηθικών μας αξιών, να σταματήσουμε τη βαναυσότητα που προκαλεί η κατοχή ενός τέτοιου είδους.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να βοηθήσει κάποιος έτσι ώστε να σταματήσει το εμπόριο και η εκμετάλλευση των άγριων - εξωτικών ειδών.

- Δεν φυλακίζουμε/αιχμαλωτίζουμε άγρια είδη της ελληνικής πανίδας.
- Δεν αγοράζουμε άγρια-εξωτικά είδη από pet-shop και εμπόρους.
- Δεν επισκεπτόμαστε καταστήματα και ιστοτόπους που πωλούν άγρια-εξωτικά είδη.
- Ενημερώνουμε την οικογένεια και τους φίλους μας για το πρόβλημα.
- Δεν επισκεπτόμαστε ζωολογικούς κήπους και εκθέσεις ζώων που αποσκοπούν στο κέρδος.
- Δεν απελευθερώνουμε στην ελληνική φύση τυχόν άγριο-εξωτικό είδος το οποίο έχουμε.

Σε περίπτωση που πέσει στην αντίληψή σας πως κάποιος/α έχει στην κατοχή του/της **παράνομα** κάποιο άγριο είδος της ελληνικής πανίδας ή κάποιο εξωτικό είδος επικοινωνήστε **με την Δράση για την Άγρια Ζωή** και το **δασαρχείο** της περιοχής σας.

Σωματείο για τη Μελέτη, Περίθαλψη και Επανάταξη της Άγριας Ζωής
και τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας
Τηλ. 6979914852
www.drasi-agriazoi.gr email: mail@drasi-agriazoi.gr

ΠΗΓΕΣ:

- <http://www.traffic.org/>
- <http://www.ifaw.org/international/our-work/fighting-wildlife-trade>
- <http://www.animalliberationfront.com/Practical/Fishing--Hunting/Fur--Trapping/MythsaboutTrapping.htm>
- <http://www.cites.org/>
- <http://www.animalliberationfront.com/Practical/Fishing--Hunting/Fur--Trapping/InsideFurFarm.htm>
- <http://pfo.gr/index.php/el/eksotika-zoa>
- http://wwf.panda.org/about_our_earth/species/problems/illegal_trade/
- <http://www.aspc.org/adoption/adoption-tips/exotic-animals.aspx>
- http://www.animalactiongreece.gr/files/ti%20kanoume/leaflets/exotics_leaflet.pdf
- <http://www.popularmechanics.com/science/environment/4344787#slide-1>
- <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=113649>
- <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=270282>
- Παρασιτικά νοσήματα των ζώων και του ανθρώπου, Σ. Θ. Χαραλαμπίδης
- Γενική και ειδική κτηνιατρική ιολογία, Μ. Κουμπάτη-Αρτοποιού
- Περιληπτικές σημειώσεις για την μελέτη των κυριότερων λομωδών νοσημάτων των ζώων στην Ελλάδα, Α. Ροδη-Μπουριέλ